

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	10Sžso/12/2015
Identifikačné číslo spisu:	1014200490
Dátum vydania rozhodnutia:	17.02.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Hatalová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:1014200490.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Henčekovej, PhD. a členov senátu JUDr. Zuzany Ďurišovej a JUDr. Ing. Miroslava Gavalca, PhD., v právnej veci žalobkyne: Ing. B. E., bytom B., proti žalovanému: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Špitálska 8, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovaného č. UPS/US1/SSVOPHN/BEZ/2014/11400-0002 zo dňa 05.03.2014, na odvolanie žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 2S/70/2014-31 zo dňa 21.01.2015, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 2S/70/2014-31 zo dňa 21. januára 2015 p o t v r d z u j e .

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Krajský súd v Bratislave napadnutým rozsudkom podľa § 250j ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. (ďalej len „O.s.p.“) zamietol žalobu žalobkyne, ktorou sa domáhala preskúmania napadnutého rozhodnutia žalovaného č. UPS/US1/SSVOPHN/BEZ/2014/11400-0002 zo dňa 05.03.2014. Týmto rozhodnutím žalovaný zamietol odvolanie žalobkyne a potvrdil rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava (ďalej len „správny orgán 1. stupňa“) č. BA3/OPHN/SOC/2014/66865-0002, ktorým bola žalobkyni znížená dávka v hmotnej núdzi na sumu 61,60 Eur mesačne.

V odôvodnení krajský súd uviedol, že dňom 01.01.2014 nadobudol účinnosť zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 477/2013 Z.z.“), ktorý priniesol zmenu právnej úpravy týkajúcej sa dávky v hmotnej núdzi, ako aj zrušenie príspevku na zdravotnú starostlivosť. Poznamenal, že tento zákon obsahuje aj zrušujúce ustanovenie (§ 35), podľa ktorého sa zrušujú predchádzajúce zákony o pomoci v hmotnej núdzi, okrem iných aj zákon č. 599/2003 Z.z.

Mal za to, že správny orgán 1. stupňa správne, podľa novej právnej úpravy, prehodnotil dávku v hmotnej núdzi a príspevok na zdravotnú starostlivosť, ktoré boli priznané žalobkyni rozhodnutím č.

3/soc.2007/05645/MNA-00013 zo dňa 21.12.2007 a zmenené rozhodnutím č. B3/2011/12601/05/MMA-00007 zo dňa 21.02.2011.

Krajský súd ďalej uviedol, že je potrebné vychádzať zo zásady teórie štátu a práva, podľa ktorej nový právny predpis ruší predchádzajúci právny predpis. Je preto potrebné vychádzať z nového zákona č. 417/2013 Z.z., nakoľko platnosť a účinnosť zákona č. 599/2003 Z.z. zanikla zrušujúcim ustanovením, tzv. derogačnou klauzulou, ktorou je v prejednávanej veci § 35 zákona č. 417/2013 Z.z.

S ohľadom na uvedené uviedol, že žalobkyni nemôže byť naďalej vyplácaný príspevok na zdravotnú starostlivosť, keďže nový zákon o hmotnej núdzi taký príspevok neobsahuje. Tento kompenzačný príspevok bol vyplácaný v čase, keď sa za každú návštevu u lekára platilo 20 korún a zrušením tohto poplatku príspevok stratil svoje opodstatnenie.

Záverom krajský súd konštatoval, že správne orgány postupovali v súlade s príslušnými ustanoveniami nového zákona o hmotnej núdzi, ich postupom nedošlo k porušeniu zákonom chránených práv žalobkyne a preto žalobu zamietol.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyňa v zákonom stanovenej lehote odvolanie. Dôvodila tým, že nový zákon č. 417/2013 Z.z. sa má vzťahovať len na občanov, ktorí požiadali o priznanie dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke až po nadobudnutí účinnosti nového zákona a nie na občanov, ktorým bola dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke priznané pred nadobudnutím jeho účinnosti. Podľa názoru žalobkyne jej má byť naďalej ponechaná dávka v hmotnej núdzi v sume 60,50 Eur mesačne a tiež ponechaný príspevok na zdravotnú starostlivosť v sume 2 Eurá. Mala za to, že inak by sa jednalo o retroaktivitu, ktorá je nepripustná, nakoľko slovenský právny poriadok vychádza zo starorímskej právnej zásady „lex retro non agit“.

K tvrdeniu krajského súdu že: „príspevok bol zavedený v čase, keď sa za každú návštevu u lekára platilo 20 korún a zrušením tohto poplatku stratil príspevok na zdravotnú starostlivosť svoje opodstatnenie;“ uviedla, že toto tvrdenie je odtrhnuté od reality, nakoľko 20 korunové poplatky sa neplatia už cca 6 rokov a preto, ak by malo mať platenie poplatku súvis s príspevkom na zdravotnú starostlivosť bolo by zrušené už minimálne pred šiestimi rokmi.

Namietala, že krajský súd vôbec nebral do úvahy, že žalovaný nevykonal prehodnotenie jej hmotnej núdze, nikoho nezaujímal, či sa jej hmotná núdza zmenila alebo nie a ustanovenia nového zákona boli voči nej automaticky uplatnené.

Ďalej uviedla, že krajský súd nezobral do úvahy taktiež jej argumenty o zákaze retroaktivity, pričom poukázala na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 16/95 zo dňa 24.05.1995, z ktorého vyplýva, že: „zákaz retroaktivity právnych noriem je jedným z hlavných zákonov štátu a významnou demokratickou zárukou ochrany práv občanov a právnej istoty.“

Konštatovala, že zákony a právne normy nemajú pôsobiť spätne do minulosti, ale majú pôsobiť do budúcnosti. Na základe princípu aretroaktivity nesmie dôjsť k zrušeniu alebo zhoršeniu ochrany nadobudnutých práv, môže dôjsť iba k ich zlepšeniu, ktoré sa môže uskutočniť priznaním účinnejších garancií.

Poznamenala, že presne o to ide aj v tomto spore, nakoľko ustanovenia novo prijatého zákona boli uplatnené spätne aj na nezamestnaných a preto im bol príspevok na zdravotnú starostlivosť priznaný podľa starého zákona zrušený a dávka v hmotnej núdzi znížená. Mala za to, že tým došlo k zhoršeniu ochrany nadobudnutých práv, čo je jednoznačne v rozpore s princípom aretroaktivity.

V odvolaní uviedla aj svoje politické názory k prejednávanej veci.

Žiadala, aby odvolací súd zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu, ako aj napadnuté rozhodnutie

žalovaného a rozhodnutie správneho orgánu 1. stupňa.

K odvolaniu sa vyjadril žalovaný písomným podaním zo dňa 04.03.2015. Mal za to, že z napadnutého rozsudku je zrejmé, že krajský súd riadne a podrobne preskúmal dôvody žaloby, pričom dospel k záveru, že postup žalovaného pri vydaní napadnutého rozhodnutia je v súlade so zákonom č. 417/2013 Z.z. a keďže tento zákon príspevok na zdravotnú starostlivosť nepozná, nemohol byť žalobkyni priznaný.

K námietke, že nebola prehodnotená hmotná núdza žalobkyne s poukazom na § 19 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z.z., uviedol že je zrejmé, že žalobkyňa v priebehu poberania dávky v hmotnej núdzi a príspevkov nikdy nespochybnila postup prvostupňového správneho orgánu pri posudzovaní jej hmotnej núdze a ani neuviedla, že by u nej došlo k podstatným zmenám v podmienkach v hmotnej núdzi. Mal za to, že tento dôvod je nad rozsah žaloby, a preto z uvedeného dôvodu ani nebol v konaní krajským súdom preskúmaný. Dodal, že iniciatíva o posúdení zmeny podmienok hmotnej núdze je na strane žalobkyne.

Mal za to, že žalobkyňa v odvolaní voči rozsudku k meritu veci neuviedla nové vecné skutočnosti, ale v podstate len opakovane poukázala na dôvody uvedené v žalobe.

Na záver konštatoval, že krajský súd na základe predloženej spisovej dokumentácie objektívne a správne vyhodnotil skutkový stav v predmetnej právnej veci a rozhodol v súlade s platnými právnymi predpismi a navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok potvrdil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.), preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z.) dospel k záveru, že odvolaniu žalobkyne nemožno priznať úspech. Rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa ustanovenia § 250ja ods. 2 O.s.p. s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 17. februára 2016 (§ 156 ods. 1 a ods. 3 O.s.p.).

Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z.z. hmotná núdza je stav, keď príjem členov domácnosti podľa tohto zákona nedosahuje sumy životného minima ustanovené osobitným predpisom a členovia domácnosti si nevedia alebo nemôžu prácou, výkonom vlastníckeho práva alebo iného práva k majetku a uplatnením nárokov zabezpečiť príjem alebo zvýšiť príjem.

Podľa § 10 ods. 2 písm. a) zákona č. 417/2013 Z.z. dávka je 61,60 eura mesačne, ak ide o jednotlivca.

Podľa § 25 ods. 2 zákona č. 417/2013 Z.z. pomoc v hmotnej núdzi sa odníme, zvýši alebo zníži a vypláti sa vo vyššej sume alebo v nižšej sume, ak sa zmenia skutočnosti rozhodujúce na nárok na pomoc v hmotnej núdzi. Osobitný príspevok sa odníme, ak sa zmenia skutočnosti rozhodujúce na nárok na osobitný príspevok.

Podľa § 33 ods. 3 zákona č. 417/2013 Z.z. úrad z vlastného podnetu prehodnotí dávku v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi, na ktoré trval nárok k 31. decembru 2013, a rozhodne o nároku na pomoc v hmotnej núdzi podľa zákona účinného od 1. januára 2014 najneskôr do 31. júla 2014.

Podľa § 33 ods. 4 zákona č. 417/2013 Z.z. dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi, o ktorých úrad právoplatne rozhodol do 31. decembra 2013, patria najdlhšie do 30. júna 2014.

Podľa § 35 zákona č. 417/2013 Z.z. zrušuje sa zákon č. 599/2003 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 5/2004 Z.z., zákona č. 191/2004 Z.z., zákona č. 453/2004 Z.z., zákona č. 613/2004 Z.z., zákona č. 614/2004 Z.z., zákona č. 721/2004 Z.z., zákona č. 305/2005 Z.z., zákona č. 471/2005 Z.z., zákona č. 573/2005 Z.z., zákona č. 310/2006 Z.z., zákona č.

675/2006 Z.z., zákona č. 532/2007 Z.z., zákona č. 139/2008 Z.z., zákona č. 562/2008 Z.z., zákona č. 563/2008 Z.z., zákona č. 184/2009 Z.z., zákona č. 572/2009 Z.z., zákona č. 373/2010 Z.z., zákona č. 543/2010 Z.z., zákona č. 120/2011 Z.z., zákona č. 180/2011 Z.z., zákona č. 468/2011 Z.z., zákona č. 393/2012 Z.z. a zákona č. 96/2013 Z.z.

V predmetnej veci je potrebné predostrieť, že predmetom odvolacieho konania bol rozsudok krajského súdu, ktorým bola zamietnutá žaloba žalobkyne, ktorou sa domáhala preskúmania napadnutého rozhodnutia žalovaného č. UPS/US1/SSVOPHN/BEZ/2014/11400-0002 zo dňa 05.03.2014. Týmto rozhodnutím žalovaný zamietol odvolanie žalobkyne a potvrdil rozhodnutie správneho orgánu 1. stupňa.

Preto primárne v medziach odvolania Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací, preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci odvolacieho konania skúmal aj napadnuté rozhodnutie žalovaného, najmä z toho pohľadu, či sa krajský súd vysporiadal so všetkými námietkami žalobkyne uplatnenými v žalobe a z takto vymedzeného rozsahu či správne posúdil zákonnosť a správnosť napadnutého rozhodnutia.

V danej veci má odvolací súd z administratívneho spisu za preukázané, že žalobkyňa podala žiadosť o pomoc v hmotnej núdzi dňa 10.12.2007. O jej žiadosti rozhodol správny orgán 1. stupňa tak, že rozhodnutím č. 3/soc.2007/05645/MNA-00013 zo dňa 21.12.2007 jej bola priznaná dávka v hmotnej núdzi počnúc dňom 01.01.2008. Následne, rozhodnutím č. 2008/00718/01-MMA-00003 zo dňa 24.09.2008 jej bol priznaný aj príspevok k dávke- príspevok na zdravotnú starostlivosť, počnúc dňom 01.09.2008.

Rozhodnutím č. BA3/OPHN/SOC/2014/66865-0002 zo dňa 28.01.2014 správny orgán prvého stupňa znížil žalobkyni pomoc v hmotnej núdzi od 01.01.2014 na sumu 61,60 Eur a to z dôvodu zmeny právnych predpisov - z dôvodu účinnosti nového zákona č. 417/2013 Z.z., s poukazom na § 10 ods. 2 zákona č. 417/2013 Z.z.. Toto rozhodnutie bolo následne potvrdené aj žalovaným.

Tvrdenie žalobkyne, že krajský súd vôbec nebral do úvahy, že žalovaný nevykonal prehodnotenie jej hmotnej núdze a ustanovenia nového zákona boli voči nej automaticky uplatnené, odvolací súd považuje za irelevantné.

Správny orgán 1. stupňa viacerými rozhodnutiami reagoval na zmenené podmienky žalobkyne na základe ňou podaných žiadostí. Žalobkyňa ani v jednom prípade nespochybnila správnosť rozhodnutí a v podanej žalobe proti žalovanému sama uviedla, že sa jej sociálna situácia nezmenila a teda nezmenili sa ani skutočnosti, ktoré by správny orgán 1. stupňa oprávňovali opätovne prehodnocovať jej nárok na dávku v hmotnej núdzi a príspevky k dávke.

Odvolací súd sa stotožňuje s názorom súdu prvého stupňa, že správne orgány postupovali v súlade so zákonom. Hmotná núdza žalobkyne bola správne prehodnotená v súlade s novou právnou úpravou, nakoľko z citovaného § 33 ods. 3 zákona č. 417/2013 Z.z. vyplýva, že správny orgán 1. stupňa bol povinný prehodnotiť hmotnú núdzu žalobkyne z vlastného podnetu a rozhodnúť o tomto nároku v súlade s novým zákonom č. 417/2013 Z.z., a to najneskôr do 31. júla 2014.

Námietku žalobkyne, že nový zákon č. 417/2013 Z.z. sa má vzťahovať len na občanov, ktorí požiadali o priznanie dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke až po nadobudnutí účinnosti tohto nového zákona, a preto jej mala byť ponechaná dávka v hmotnej núdzi vo výške 60,50 Eur, ako aj príspevok na zdravotnú starostlivosť, nakoľko v opačnom prípade by išlo o retroaktivitu, odvolací súd vyhodnotil ako nedôvodnú.

Nakoľko nový zákon o hmotnej núdzi č. 417/2013 Z.z. príspevok na zdravotnú starostlivosť neupravuje a taktiež sa zmenila výška dávky v hmotnej núdzi, nemôže byť žalobkyni naďalej poskytovaná dávka a príspevok k nej podľa starej právnej úpravy, keďže chýba právny základ na jej poskytovanie.

Ustanovenie § 35 zákona č. 417/2013 Z.z. predstavuje derogačnú klauzulu, t. j. je záverečným ustanovením, ktorým sa ruší zákon č. 599/2003 Z.z., na základe ktorého bola žalobkyni priznaná dávka v hmotnej núdzi a príspevok k dávke. Odvolací súd zhodne s názorom prvostupňového súdu má za to, že je potrebné vychádzať zo zásady „lex posterior derogat legi priori“, podľa ktorej neskorší zákon ruší zákon skorší.

V prípade hmotnej núdze žalobkyne teda nejde o retroaktivitu, ale iba o nahradenie jedného právneho predpisu (zákon č. 599/2003 Z.z.) iným právnym predpisom (zákon č. 417/2013 Z.z.). Retroaktivita je spätným pôsobením práva, pôsobením neskoršej právnej normy do minulosti. O retroaktivitu zákona by išlo v prípade, ak by ustanovenia zákona pôsobili spätne v období, v ktorom ešte nová právna norma nebola platná a účinná. Zákon č. 417/2013 Z.z. je účinný od 01.01.2014 a aj od tohto dátumu bola žalobkyni prehodnotená pomoc v hmotnej núdzi, a teda zákon ju nepostihol spätne.

Odvolací súd sa k politickým názorom žalobkyne, ktoré sú súčasťou podaného odvolania nevyjadruje.

Žalobkyňa neuviedla v odvolaní žiadne nové skutočnosti, ktoré by záver o zákonnosti rozhodnutí a postupov vyvrátili, jej odvolacie námietky neboli spôsobilé spochybniť vecnú správnosť napadnutého rozsudku a preto s poukazom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok krajského súdu postupom podľa § 219 ods. 2 O.s.p. potvrdil ako vecne správny.

O náhrade trov odvolacieho konania Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol podľa § 250k ods. 1 O. s. p. a s poukazom na § 246c veta prvá a § 224 ods. 1 O. s. p. tak, že neúspešnej žalobkyni náhradu trov odvolacieho konania nepriznal, nakoľko nebola v odvolacom konaní úspešná. Žalovaný nemá zo zákona nárok na ich náhradu.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.